

Maskuliinisuus ja isyys: sukupuoli miesten kirjoittamissa isyyskertomuksissa

Ilana Aalto

Taustaa

Esitelmäni liittyy väitöskirjahankkeeseeni, jossa tarkastelen isyyttä 1990-luvulla siitä kerrottujen kertomusten kautta. Huomion kohteena ovat erityisesti miesten omasta isyydestään kirjoittamat tarinat.

Tarkoitukseni on ensin hieman paikantaa itseäni tutkimuskentällä, eli esittää näkemykseni siitä, mitä ymmärrän maskuliinisuudella, isyydellä ja niin sanotulla historiallisella miestutkimuksella. Sen jälkeen hahmottelen lyhyesti ja melko yleisellä tasolla muutaman aihepiirin kautta sitä, miten sukupuoli rakentuu tai ilmenee tutkimissani miesten kertomuksissa.

Historiallisen miestutkimuksen lähtökohtia

Mitäs siis on maskuliinisuus? Arkipuheessa maskuliinisuudella tarkoitetaan usein epämääräistä koelmaa erilaisia ominaisuuksia, joita miessukupuoleen liitetään. Tällaisia ominaisuuksia voisivat olla vaikkapa tunteiden hillintä, rationaalisuus, kilpailullisuus, aktiivisuus, voimakkuus tai aggressiivisuus ja niin edelleen. Yhteinen nimittäjä näille ominaisuuksille löytyy siitä, että ne nähdään naisellisten ominaisuuksien vastakohtina.

Nais-, mies- tai sukupuolentutkimuksen työkaluksi arkiajattelun maskuliinisuuskäsitys ei kuitenkaan käy, vaan tutkimuksen tarkoituksena on juuri purkaa näitä itsestään selvinä pitämiämme käsityksiä. Historioitsijan on hyvä pitää mielessä myös sukupuolikäsitysten historiallisuus: maskuliinisuudelle annetut merkitykset ovat ajassa ja paikassa muuttuvia. Itse näenkin maskuliinisuuden historiallisesti ja kulttuurisesti tuotettuna konstruktiona, sosiaalisen sukupuolen rakenteena. Se ei ole kaikille miehille kaikkialla yhtäläistä, vaan on olemassa useita maskuliinisuuksia, joiden keskinäiset suhteet ovat hierarkkisia.

Samalla tavoin ymmärrän myös isyyden: se on yksi niistä osatekijöistä, joilla maskuliinisuutta määritellään. Halutessaan isyyden voi erotella vaikkapa biologiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen, mutta itse näen isyyden ennen kaikkea historiallisena ja kulttuurisena ilmiönä ja mainitun kaltaiset jaottelutkin pohjimmiltaan kulttuurisesti määräytyneinä. Isyys on sukupuolittunut käsite, ja sitä tuotetaan muun muassa sukupuolten välisissä (valta)suhteissa, isyyden käytännöissä ja isyydestä puhuttaessa. Ja oma tutkimukseni kohdalla tietysti myös isyydestä kirjoittamalla.

Nimitän omaa tutkimustani historialliseksi miestutkimukseksi, ja sellaisena se rinnastuu esimerkiksi nais- tai sukupuolihistorian kaltaisiin uusiin historioihin. Mutta miksi tutkia ”mieshistoriaa”? Eikö perinteinen historiantutkimus ole käsitellyt nimenomaan miehiä: suurmiehiä, miehiä julkisuuden ja politiikan kentillä, sekä ihmistä, jonka julkilausumattomana normina on pidetty miestä? Historiallisen miestutkimuksen tehtävänä on kuitenkin tutkia miestä toisenlaisesta näkökulmasta: miehiä miehinä, sukupuoliolentoina. Miestutkimus merkitsee laadullisesti aiemmasta tutkimuksesta poikkeavaa tutkimusta, ei määrällisesti laajempaa tutkimusta.

Saksalaisen historioitsijan Ute Fevertin mukaan ”mieshistoria” täydentää naishistoriaa ja sen tehtävänä on riisua mieheydeltä normaaliuden, itsestäänselvyuden ja yleisihmisyyden kaapu ja asettaa se naiseuden tapaan historiallistavaan tarkasteluun. Mielestäni on kuitenkin varottava ymmärtämästä mieshistoriaa sellaiseksi naishistoriaa täydentäväksi tutkimukseksi, jossa sukupuolta ei problematisoida, vaan tutkitaan miehiä ilman sukupuolinäkökulmaa.

Oman tutkimukseni lähtökohdat ovat niin kutsutussa kriittisessä miestutkimuksessa, jossa tukeudutaan feministisiin teorioihin sukupuolesta. Tässä se eroaa miestutkimuksen eräistä muista ”suuntauksista”, joissa feminismiä vältellään tai se jopa torjutaan. Kriittinen miestutkimus jakaa feministisen tutkimuksen poliittiset intressit. Tavoitteena on muuttaa vallitsevaa sukupuolijärjestelmää.

Keskustelu miesten omaelämäkerrallisten tekstien ominaispiirteistä

Tutkimuksessani tarkastelen siis suomalaisten miesten kirjoittamia isyyskertomuksia. Tässä esitelmässä käytän aineistona kirjoituksia, jotka ovat peräisin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 1999 järjestämästä kaikille avoimesta kirjoituskilpailusta *Isää etsimässä*, ja käsitteleväni pohjaa pitkälti heinäkuussa 2001 valmistuneeseen pro gradu -työhöni. Olen valinnut tämän isä-aiheisen kilpailun vastauksista 1930- ja 1960-luvulla syntyneiden miesten kirjoituksia, joissa he käsittelevät omaa isänä olemistaan. Kertomuksia on kaikkiaan parisenkymmentä, puolet nuorempien miesten, puolet vanhempien kirjoittamia. Kaikille avoimen kilpailun noin 560 vastauksesta runsas kolmannes on miesten kirjoittamia, omasta isyydestään on kuitenkin kirjoittanut vain osa miehistä: 1960-luvulla syntyneistä puolet ja 1930-luvulla syntyneistä viidennes.

Historiantutkimuksen lähteinä omaelämäkerralliset isyyskertomukset rinnastuvat muistitietoon; kertominen on muistelun tavoin kulttuurisidonnainen prosessi. Tarinoihin kirjoitautuu kulttuurissa jaettu kertomisen keinoja ja ne ammentavat kulttuurisesta aihevarannosta. En tarkastele kertomuksissa sitä, minkälaista on olla isä vaan sitä, miten miehet niissä isyytensä esittävät, siis *kerrottua isyyttä*. Kertomusten kautta pyrin tekemään näkyväksi miesten sukupuolisuutta. En lähde liikkeelle mistään ennalta lukkoon lyödyistä maskuliinisuuden tai isyyden määritelmistä, vaan katson miten ne rakentuvat ja miten niitä rakennetaan kerronnassa. Samalla kuitenkin keskustelen eräiden maskuliinisuudesta ja erityisesti miehisestä kerronta- ja sukupuolen esittämistavasta esitettyjen näkemysten kanssa. Nämä näkemykset, jotka perustuvat muun muassa Suomessa tehtyyn miesten elämäkertojen (useimmiten sosiaalitieteelliseen) tutkimukseen sekä feministiseen kirjallisuustieteelliseen omaelämäkertatutkimukseen, voisi karkeasti tiivistää seuraavanlaisiin väittämiin:

1. Miehet ohittavat elämästään kertoessaan perheensä ja muun yksityiselämänsä, miehen tarinan keskiössä on ansiotyö ja muut julkisen elämän suoritukset.
2. Miehet esittävät itsensä omaelämäkerrallisissa teksteissään hyvin itsekeskeisesti: mies näyttäytyy muista riippumattomana aktiivisena toimijana, joka kontrolloi ympäristöään ja muita ihmisiä, ja joka ei anna kertomuksessaan ääntä muille ihmisille.

Näissä näkemyksissä hahmottuva maskuliinisuus nähdäkseni korreloi melko hyvin arkiajattelun mukaisen maskuliinisuuskäsityksen kanssa: mies on julkisen elämän aktiivinen toimija, joka suorittaa ja suoriutuu ja jolle merkittävää elämässä on erityisesti Työ, isolla teellä. Tätä näkemystä voisi kutsua vaikkapa vallitsevaksi tai perinteiseksi maskuliinisuuskäsitykseksi.

Isyyskertomusten moninaisuus

Isää etsimässä –kirjoituskilpailukertomukset ovat edellä esittämiini väitteisiin nähden monella tapaa toisenlaisen maskuliinisuuden paikkoja, osittain jopa vastakertomuksia perinteiselle miesomaelämäkerralle. Tosin myös yhtäläisyyksiä löytyy. Miehisen kirjoituksen piirteet näyttäytyvät isyyskertomuksissa hyvin ristiriitaisina ja moninaisina.

Merkittäväksi tekijäksi siinä, minkälaista maskuliinisuutta kussakin kertomuksessa rakennetaan nousee se, minkä ikäisen kirjoittajan tekstistä on kysymys: vanhempien, siis 1930-luvulla syntyneiden miesten kertomukset sopivat paremmin perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin, nuorempien, 1960-luvulla syntyneiden miesten kertomuksissa taas hahmottuu paljon moninaisempi mieheys ja myös isyys. Vaikka kaikki kirjoitukset ovatkin vuodelta 1999, kertovat kirjoittajat elämästään siis ikään kuin oman aikansa käsittein. Kahden eri sukupolven kertomuksista voi myös hahmottaa historiallisia muutoksia ja/tai jatkuvuuksia kerrotussa isyydessä ja mieheydessä.

Yksityisestä ja julkisesta kertominen

Miesten omaelämäkerrallisista teksteistä on siis väitetty, että miehet välttävät niissä yksityiselämästään kertomista. Omasta isyydestään kirjoittavan miehen on kuitenkin lähes mahdotonta ohittaa kodista ja perheestä kertomista. Toisaalta on mahdotonta tietää, mitä samat miehet olisivat kirjoittaneet yksityiselämästään, jos heitä olisi pyydetty kirjoittamaan omaelämäkerta ilman mitään erityistä näkökulmaa. Kirjoituskilpailun aihe siis tuli annettuna, mutta siihen osallistuneet miehet kirjoittivat isyydestään täysin vapaaehtoisesti. Kun lähtökohta siis on, että miehet isyyskertomuksissaan kirjoittavat yksityiselämästään, ei ole mielekäästä kysyä kertooko mies privaattista, vaan miten ja mitä hän siitä kertoo? Otan tässä esimerkiksi kertomusten kaksi aihepiiriä, joissa yksityisen ja julkisen problematiikka ilmenee: kodista ja työstä kertominen.

Koti

Miesten kertomuksissa koti on suosittu aihe, vaikka maininnat ovatkin usein lyhyitä, varsinkin vanhemman polven kirjoittajilla. Tämän kotipuheen voi jakaa karkeasti kahteen erilaiseen tapaan, jotka eivät kuitenkaan yhden tarinan sisällä välttämättä sulje toisiaan pois. Ensimmäinen tapa on puhua kodista asuntona, esimerkiksi sen hankkimisesta tai sen taloudellisten puitteiden takaamisesta. Tässä on selvä ero vanhempien ja nuorempien miesten välillä: vanhempien miesten kertomuksissa korostetaan selvemmin miehen velvollisuutta asumisen järjestäjänä. Asuntopuheet kiinnittyvät näkemykseen miehestä perheen elättäjänä ja taloudellisena turvaajana. Kodin hahmottaminen perheen asuntona, jonka ylläpidosta mies vastaa ikään kuin tekee yksityisestä julkista kytkemällä sen miehen työhön ja vastuuseen perheenpäänä. Tällaisen näkemyksen juuria voi etsiä niin kutsutusta ydinperheideologiasta, jossa koti on määritelty naisen valtakunnaksi ja jossa miehellä ei kotona ole juuri muuta tehtävää kuin ylläpitää sitä työllään. Suomessa ydinperheihanne kytkeytyy läheisesti kansallisvaltioprojektiin.

Nuorempien miesten teksteissä tässä yhteydessä puhutaan kodin tilavuudesta ja tarpeesta perheen kasvun myötä muuttaa isompaan asuntoon. Koti on mahtumiskysymys, jossa tilantarvetta tarkastellaan lasten näkökulmasta. Oletetaan, että lapsi tarvitsee tilaa ja että tämän tilan tarjoaminen on hyvää isyyttä. Nuoremmat miehet eivät kuitenkaan kirjoita olevansa samalla tavalla vastuussa näistä järjestelyistä kuin vanhemmat miehet. Heidän kirjoituksensa näyttävät tältä osin irtautuneen perinteisestä näkemyksestä, jossa mies on perheen talouden turvaaja.

Miesten kertomuksista löytyy kuitenkin myös toinen tapa puhua kodista. Tämä puhe kiinnittyy kodin sisäpuoleen: isä voi kirjoittaa kotitöistä ja kotona olemisesta. Kodin sisätilasta puhuminen on huomattavasti yleisempää nuorempien miesten kirjoituksissa. Suosituin aihe 60-luvulla syntyneillä on kotitöiden tekeminen, nimenomaan siten, että mies kuvaa itseään niitä tekemässä. Tällaiset kuvaukset ovat hyvin yksityiskohtaisia ja sotivat monella tapaa sitä näkemystä vastaan, jonka mukaan miehet eivät kirjoita arjen pikku detaljeista tai perhe-elämästä. Kodin sisätilaan kiinnittävän kerronnan yleisyys nuorempien miesten tarinoissa osoittaa toisen selkeän murtuman ydinperheideologiassa: vielä 1980-luvulla Matti Kortteinen katsoi lähiötutkimuksessaan, ettei miehillä ollut lähiökodissa mitään tehtävää eikä heidän elämällään näin ollen mitään sisältöä, kun vaimot hoitivat kaiken. Kortteisen vaatimuksen mukaisesti tutkimani 1960-luvulla syntyneet miehet ovat kuitenkin alkaneet ”pehmentyä”, saada kotitöistä ja lastenhoidosta elämälleen merkityksellistä sisältöä.

Mielenkiintoisia ovat myös ne tuntemukset, joita muutamat nuoremmat miehet kuvaavat kotitöiden heissä aikaansaavan: lapsia hoitavat ja kotitöitä tekevät miehet väsyvät arjen rutiininomaisuuteen ja kaipaavat sellaista vapaa-aikaa, niin sanottua ”omaa aikaa”, jolloin he olisivat vapaita muiden tarpeista. Tällaisia kokemuksia kuvataan kuitenkin vain kertomuksissa, joissa kuvataan myös kotitöiden tekemistä keskimääräistä enemmän. Samantapaisia tuntemuksia on luettu myös naisten omaelämäkerrallisista kertomuksista: koti on väsyttävä paikka.

Vanhemmat miehet puhuvat huomattavasti vähemmän kodin sisätilasta; vain kaksi kertoo kotitöistä: tarinansa mukaan he ovat osallistuneet kodin ja lasten hoitamiseen tasapuolisesti vaimojensa kanssa. Tutkijalla ei ole keinoja tarkastaa onko näin, mutta merkittävää on se, että kirjoittajat ainakin haluavat esittää itsensä sukupuolten tasa-arvon ja kotitöiden jakamisen kannattajina. Mikäli vanhempien kirjoittajien kertomuksista haluaa etsiä isyyden tiloja – paikkoja, joihin isyys tarinassa asettuu tai joihin se liitetään – löytyvät ne kodin sijasta useimmiten eräänlaisilta puolijulkisilta alueilta pihoilta, metsistä ja urheilukentiltä.

Ansiotyö

Työ ei isyyskertomuksissa nouse laisinkaan merkittäväksi aiheeksi. Oma roolinsa sillä kuitenkin on erityisesti muutamissa vanhemman polven kirjoittajien tarinoissa. Nämä kirjoittajat kertovat työn ja isyyden suhteesta: työnteko ja sen takia perheen luota poissaoleminenkin voidaan esittää hyvänä isyytenä siten, että työteliäisyydellään mies on pystynyt elättämään perheensä. Tällainen kertomistapa kiinnittyy samantapaiseen käsitykseen miehestä perheenelättäjänä kuin edellä esitetty tapa puhua kodista asuntona. Toisaalta työnteko voidaan esittää myös huonona isyytenä, sillä se on voinut pitää isän poissa perheensä luota. Muutaman isoisäikäiseksi ehtineen miehen tarina muuttuu suoranaiseksi synnintunnustukseksi heidän tilittäessään katumustaan siitä, että asettivat työn perheen edelle.

Parissa 1930-luvulla syntyneen kirjoittajan kertomuksessa taas kerrotaan omasta työurasta muutenkin kuin isyyteen liittyen. Isyysaiheinen kirjoituskilpailu on tavallaan antanut tekosyn, jonka varjolla voidaan puhua omasta elämästä laajemminkin kuin isyyden näkökulmasta. Näissä kerto-

muksissa nimenomaan työura nousee keskeiseksi ja samalla uusiintuu käsitys miehen omaelämäkerrallisesta kertomuksesta erityisesti työelämään keskittyvänä.

Sen sijaan nuoremmat, 1960-luvulla syntyneet kirjoittajat kertovat työstään tuskin lainkaan, monet eivät edes mainitse missä ammatissa toimivat, vaikka luulisi ainakin työelämän ja lastenhoidon yhteensovittamisen kysymysten nousevan esille näiden pienten lasten isien kirjoituksissa. Joko perheissä tällaisia ongelmia ei ole tai ainakaan ne eivät koske miehiä. Yksi selitys voisikin löytyä siitä, että Suomessa äidit edelleenkin käyttävät vanhempainlomista suurimman osan, vaikka miehetkin olisivat oikeutettuja lomien pitämiseen. Kustannusrasite, jota lastentulo työnantajalle merkitsee, ei vaikuta miehen asemaan työmarkkinoilla eikä aiheessa näin ole mitään kirjoittamista.

Kertomusten joukossa on kaksi koti-isänä olleen miehen tarinaa. Mielenkiintoista kyllä, nämä kaksi koti-isää ovat nuoremmista miehistä ainoat, jotka tuovat palkkatyöstä puhumisen keskeiseksi osaksi isyyskertomustaan. He suhteuttavat omaa kotona olemistaan juuri kodin ulkopuoliseen työntekoon perustellen lasten parhaalla sitä, että eivät ole töissä. Kotiin jääminen koetaan osittain häpeällisenä, osittain siitä tunnetaan ”salaista ylpeyttä”, kuten toinen näistä isistä kertomuksessaan toteaa. Koti-isät myös pohtivat kokemustaan siitä, että kotona oleminen on yhteiskunnassa aliarvostettua. Keskeiseksi kysymykseksi nousee se, ovatko he vähemmän miehiä, kun ovat jääneet pois julkisesta elämästä. Kertomuksissa rakentuva miehen identiteetti nojautuu sittenkin voimakkaasti ansiotyöhön, koska sen poissaolo saa niin suuren merkityksen.

Isän kertomuksen ”merkittävät toiset”

Entäpä sitten kysymys mieskertojan aktiivisuudesta, siitä että hän esittää itsensä toimijana, joka kontrolloi ympäristöään ja muita ihmisiä sekä tähän liittyvä kysymys siitä, antaako mieskertoja tarinassaan ääntä muille ihmisille? Onko hänen tarinassaan tärkeän roolin saavia ”merkittäviä toisia”, kuten naisten omaelämäkerrallisissa tarinoissa on nähty olevan?

Myös tässä suhteessa tarkastelemani isyyskertomukset näyttäytyvät moninaisina. Pääasiassa miehet esittävät itsensä toiminnan suorittajina ja muut ihmiset saavat enintään avustajan roolin. Kertovan miehen perspektiivi on itsekeskeinen. Miehet eivät tarkastele itseään sen enempää lastensa kuin vaimojensakaan silmin, vaikka voivatkin pohtia lastensa ominaisuuksia. Tällöin kuitenkin se, millainen lapsi on tai mitä hän on aikaansaanut pikemminkin tarkentaa kuvaa kertojasta itsestään, tähdentää sitä, minkälainen isä hän on ollut. Tähän on kuitenkin kertomuksissa kaksi merkittävää poikkeusta, nuoremmilla miehillä kuvaukset raskaanaolevasta tai synnyttävästä vaimosta ja vanhemmilla miehillä oma isä.

Synnyttäjän rinnalla

Synnytykskokemukset ovat mukana hyvin monen nuoremmen polven kirjoittajan tarinassa – vanhemmilla miehillä nämä kuvaukset puuttuvat. Heidän tullessaan isiksi, mikä tapahtui pääasiassa 1950- ja 1960-luvuilla, miesten osallistuminen synnytyksiin ei ollut mahdollista. Sen sijaan 1980- ja 1990-luvuilla isien mukanaolosta on tullut enemmän sääntö kuin poikkeus. Samalla tavoin myös puolison raskauden kuvaaminen on melko yleistä nuorempien miesten tarinoissa.

Nuorempien miesten odotus- ja synnytysspuheissa puoliso nousee päärooliin. Miehet kirjoittavat paitsi vaimon olotiloista ja terveydestä, myös omasta huolenpidostaan ja huolestuneisuudestaan, sekä erityisesti synnytykskuvauksissa voimattomuuden ja turhautumisen tunteista, kun eivät voi tilan-

teelle mitään. Turhautumisen ilmausten voi tulkita kumpuavan siitä, etteivät miehet voi odottajan roolissaan käyttäytyä aktiivisen maskuliinisuuden ihanteen mukaisesti. Toisaalta tällaiset tunte-mukset voivat olla vain ilmausta kirjoittajan hätäännyksestä läheisen ihmisen tilanteesta.

Hyvin usein kirjoitus odottamisesta ja synnyttämisestä on me-muodossa tai puhekielen passiivissa, ikään kuin vaikkapa terveystarkastuksen toimenpiteet kohdistuisivat myös mieheen. Synnytykseen osallistuvaa isää näyttävät piinaavan samat kivut kuin synnyttävää naista. Kokemus ikään kuin jaetaan puhumalla siitä kollektiivissa. Tällainen me-muotoinen kerronta muistuttaa naisten kerto-muksista luettua tapaa esittää tarinan subjekti eli tekijä suhteissa toisiin ihmisiin. Siis pyrkimyksenä antaa ääni myös muille kuin kertojamiehelle. Mies luopuu näin hetkeksi itsekeskeisyydestään ja sa-mastuu puolisoonsa.

Myös toisenlainen tulkinta on mahdollinen: me-muotoisen kerronnan voi ymmärtää pyrkimykseksi valloittaa toimijaposition takaisin itselle edes jollakin tavalla. Onhan raskaana olevaa ja synnyttävää naista kuvaavan miehen vaikea esittää itseään aktiivisena toimijana, sillä kaikki toiminta joko on lähtöisin naisesta tai kohdistuu häneen. Katsonkin, ettei miessubjektia kuvata täysin epäitsenäiseksi tai täysin toisen ihmisen kautta. Mieskertoja ei voi välttää merkittävän toisen olemassaoloa, mutta ei missään vaiheessa luovuta puheenvuoroa kokonaan tälle toiselle.

Isä

Vanhempien miesten kertomuksissa tällaisen merkittävän toisen asemaan näyttäisi nousevan oma isä. Omasta isästä kertominen lienee muutenkin koko kirjoituskilpailun kaikkien kertomusten yleis-in aihe.

Näissä vanhempien kirjoittajien kertomuksissa isä on etäinen, mutta ihailtava ja työteliäs mies, jonka antamaa mallia moni mies kertoo sittemmin itekin toteuttaneensa. Samastuminen isään on hyvin voimakasta. Isä pääsee tarinaan mukaan nimenomaan lapsuuden isänä, aikuisiän isäsuhtees-taan miehet eivät puhu. Kuvattu isä ei ole kovin läheinen lapselleen, ja siksi harvat yhdessäolon hetket saavat tarinassa erityismaininnan. Jopa silloinkin kun kirjoittaja on ollut isätön, vaikkapa me-nettänyt isänsä sodassa, oma isä tai siis isän puute voi nousta tarinan keskeiseksi näkökulmaksi.

Isyyskertomuksen kontekstissa tuntuu luontevalta, että oma isä otetaan tarinaan mukaan. Oman vanhuutensa kynnyksellä olevat miehet kuitenkin kuvaavat isäänsä edelleen lapsen näkökulmasta. Isä on mies ja kertoja poika. Hierarkkinen asetelma kertoo siitä, miten kertomuksen subjektiussynty juuri suhteessa isään. Muualla kerronnassa vanhemman polven miehet pysyvät johdonmukai-semmin itsenäisyyttä ja erillisyyttä korostavassa puhettavassa.

Toisaalta vaikka oma isä saa kertomuksissa paljon tilaa, on tämä isäsuhteessa syntyvä subjektiussynti pohjimmiltaan sittenkin melko itsekeskeistä, sillä miehet eivät kuvaa itseään isänsä silmin eivätkä pohdi isäsuhdettaan isänsä kannalta. Isän saama keskeinen merkitys saattaa johtua siitä, että van-hempien miesten isyyskertomukset ovat usein muistelmia, joissa lapsuuden kuvaus saa korostetun aseman.

Nuoremmat miehet antavat isilleen paljon vähemmän tilaa kuin vanhemmat miehet. Selvä ero on myös siinä, että nuoremmat miehet tarkastelevat isäänsä aikuisen silmin ja pohtivat myös omaa suhdetta isäänsä aikuisina.

Lopuksi

Olen esitelmässäni nostanut pikaisesti esiin vain muutamia tapoja, joilla sukupuoli miesten isyyskertomuksissa ilmenee. Vaihtoehtoisesti olisin voinut ottaa esiin myös sen, minkälaisina hoivaajina ja lastenhoitajina miehet itsensä esittävät tai pohtia, mitä näiden kertomusten rakentamasta maskuliinisuudesta kertoo se, että isän tehtävä on kertomuksissa sukupolvelta toiselle leikkiä lastensa – varsinkin poikien – kanssa.

Puhumalla lyhyesti miesten isyystarinoiden tavasta kuvata yksityistä ja julkista elämänpiiriä, siis kotia ja ansiotyötä, sekä tuomalla esille niitä kohtia, joissa miehen kertomuksen itsekeskeisyys murtuu ja tarinaan astuu joku merkittävä toinen, olen pyrkinyt osoittamaan niitä ristiriitaisuuksia, joille isyyskertomusten sukupuolisuus rakentuu. Tavoitteenani on myös ollut purkaa joitakin miehisiksi väitettyjä kertomisen tapoja.

Maskuliinisuus ei ole kaikkialla ja kaikille samanlaista, miesten isyyskertomukset liukuvat osittain päällekkäin jopa sellaisten ominaisuuksien kanssa, joita yleensä on liitetty lähinnä naiseuteen. Miehen kirjoituksen piirteitä ei voi rajata tiukasti sukupuolipolariteettien mukaan.

Lähteet

Isää etsimässä -kirjoituskilpailuvastauksia
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kansanrunousarkisto

Kirjallisuutta miestutkimuksesta, omaelämäkertatutkimuksesta ja isyydestä

Aikanaisia. Kirjoituksia naisten omaelämäkerroista. Toim. Ulla Piela. Helsinki 1993.

Badinter, Elisabeth: *Mikä on mies?* Alkuteos: *XY . De l'identitee masculine* (1992). Suom. Leevi Lehto. Tampere 1993.

Burgess, Adrienne: *Fatherhood Reclaimed. The Making of the Modern Father.* UK 1997.

Connell, R. W.: *Masculinities.* Cambridge, UK, 1995.

Hagström, Charlotte: *Man blir pappa. Föräldraskap och maskulinitet i förändring.* Lund 1999.

Huttunen, Jouko: *Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä.* Jyväskylä (?) 2001.

Jokinen, Eeva: *Väsynyt äiti. Äitiyden omaelämäkerrallisia esityksiä.* Tampere 1996.

Korhonen, Merja: *Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus.* Joensuu 1999.

Kortteinen, Matti: *Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta.* Helsinki 1982.

Lehtonen, Mikko: *Pikku jättiläisiä. Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen.* Tampere 1995.

Liikkuvat erot. Sukupuoli elämäkertatutkimuksessa. Toim. Matti Hyvärinen, Eeva Peltonen & Anni Vilkkö. Tampere 1998.

Lundin, Susanne: *Guldägget. Föräldraskap i biomedicinens tid.* Lund 1997.

The Making of Masculinities. The New Men's Studies. Toim. Harry Brod. Boston 1987.

Miehen elämää. Kirjoituksia miesten omaelämäkertoista. Toim. J. P. Roos ja Eeva Peltonen. Helsinki 1994.

Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Toim. Arto Jokinen. Tampere 1999.

Miestä rakennetaan, maskuliinisuutta puretaan. Toim. Jorma Sipilä & Arto Tiihonen. Tampere 1994.

Miller, Nancy K.: Representing Others: Gender and the Subjects of Autobiography. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies.* Vol. 6, no. 1. 1994, 1–27.

The Private Self. Theory and Practice of Women's Autobiographical Writings. Toim. Shari Benstock. London 1988.

Roos, J. P.: *Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkertoista.* Helsinki 1987.

Rosenhaft, Eve: Kaksi sukupuolta – yksi historia? Naishistoria, mieshistoria, sukupuolten historia ja niiden merkitys historiakäsityksellemme. Teoksessa *Naisen ja perheen historia.* Ensimmäinen painos 1992. Toim. Kirsi Tuohela. Turku 1995.

Rädd att falla. Studier i manlighet. Claes Ekenstam, Jonas Frykman, Thomas Johansson, Jari Kuosmanen, Jens Ljunggren & Arne Nilsson. Södertälje 1998.

Siltala, Juha: *Miehen kunnia. Modernin miehen taistelu häpeää vastaan.* Helsinki 1994.

Stanley, Liz: *The auto/biographical I: the theory and practise of feminist auto/biography.* Manchester 1992.

Vilkkö, Anni: *Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämä ja kerronta.* Tampere 1997.

* * *

Ilana Aalto
Turun yliopisto, Kulttuurihistoria
ilmaal@utu.fi